

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 9.3.2015
COM(2015) 116 final

PART 1/2

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, DE EUROPESE CENTRALE BANK, HET EUROPEES ECONOMISCH EN
SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S**

Het EU-scorebord voor justitie 2015

1. INLEIDING

De editie 2015 van het EU-scorebord voor Justitie (hierna "het scorebord" genoemd) wordt gepresenteerd op het moment dat de EU ernaar streeft de groei weer leven in te blazen en een nieuwe impuls voor verandering te geven. Een doeltreffend rechtssstelsel is van essentieel belang voor het scheppen van een aantrekkelijk investeringsklimaat, het herstellen van het vertrouwen, het voorspelbaarder maken van de regelgeving en het bevorderen van duurzame groei.

Het scorebord helpt de lidstaten om hun rechtssstelsel doeltreffender te maken. Deze editie beschrijft mogelijke trends en bevat nieuwe indicatoren en gedetailleerder gegevens.

Dat rechtssstelsels belangrijk zijn voor groei, komt bovenop hun essentiële functie, nl. het handhaven van de waarden waarop de EU is gebaseerd. Toegang tot een doeltreffend rechtssstelsel is een essentieel recht, dat ten grondslag ligt aan de Europese democratieën en wordt erkend in de constitutionele tradities die de lidstaten gemeen hebben. Het recht op een doeltreffende voorziening in rechte voor een rechter is opgenomen in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

De doeltreffendheid van rechtssstelsels is ook cruciaal voor de tenuitvoerlegging van het EU-recht en voor de versterking van het wederzijdse vertrouwen. Telkens wanneer een nationale rechter EU-wetgeving toepast, treedt hij op als "rechter van de Unie" en moet hij doeltreffende rechtsbescherming bieden aan allen – burgers en ondernemingen – van wie de door het EU-recht gewaarborgde rechten zijn geschonden. Tekortkomingen in de nationale rechtssstelsels zijn een obstakel voor de werking van de eengemaakte markt, voor het functioneren van de rechtsruimte van de EU en, meer in het algemeen, voor de doeltreffende uitvoering van het EU-acquis.

Om deze redenen maken nationale justitiële hervormingen sinds 2011 integraal deel uit van de structurele elementen in de lidstaten die aan economische aanpassingsprogramma's zijn onderworpen¹. Sinds 2012 is de verbetering van de kwaliteit, onafhankelijkheid en efficiëntie van rechtssstelsels ook een prioriteit voor het Europees Semester, de jaarlijkse cyclus van economische beleidscoördinatie van de EU. De jaarlijkse groeianalyse 2015 getuigt opnieuw van het streven structurele hervormingen door te voeren op het gebied van justitie².

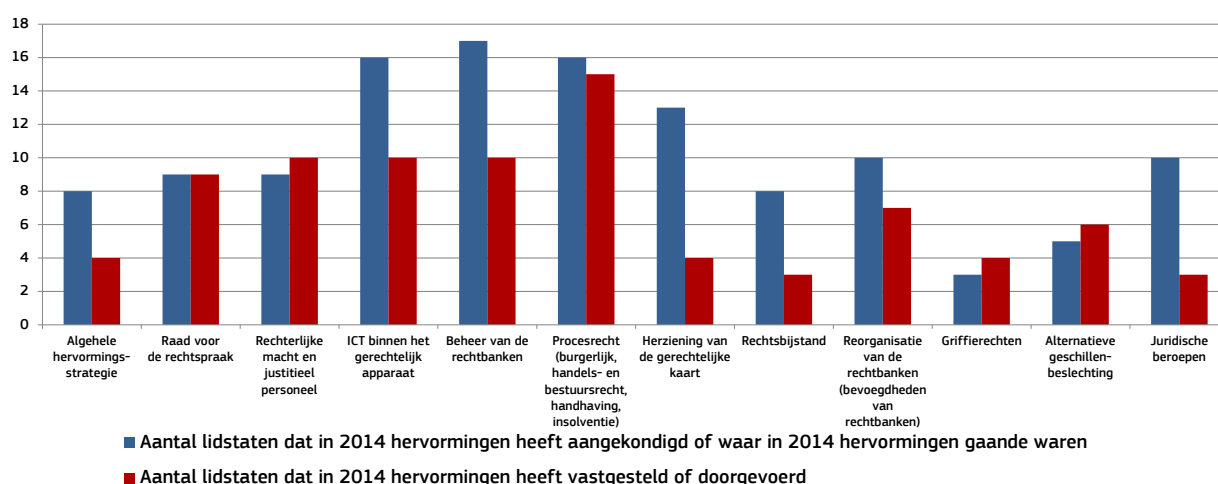
¹ In 2014 bevatten de economische aanpassingsprogramma's in EL, PT (beëindigd in juni 2014) en CY voorwaarden inzake justitiële hervormingen.

² Mededeling van de Commissie, Jaarlijkse groeianalyse 2015, COM(2014) 902 final.

Grote hervormingen op justitiegebied ondernomen in de lidstaten...

Uit de informatie die voor deze editie van het EU-scorebord voor justitie is verzameld, blijkt dat alle lidstaten in 2014 hun rechtsstelsels aan het hervormen waren. De hervormingen lopen sterk uiteen wat betreft reikwijdte, schaal en vorderingen. Hetzelfde geldt voor de nagestreefde doelstellingen, waarbij het onder meer kan gaan om het aanpakken van inefficiëntie, het verbeteren van kwaliteit en toegankelijkheid, het omgaan met budgettaire beperkingen, het versterken van het vertrouwen bij de burger en het bevorderen van een bedrijfsvriendelijk klimaat.

Grafiek 1: Inventarisatie van de hervormingen op justitiegebied in de EU in 2014 (bron: Europese Commissie³)

Deze hervormingen variëren van operationele maatregelen, zoals de modernisering van beheer van de gerechtelijke procedure, het gebruik van nieuwe informatietechnologie, de ontwikkeling van alternatieve geschillenbeslechting, tot meer structurele maatregelen, zoals herstructurering van de organisatie van de gerechten, herziening van de gerechtelijke kaart, vereenvoudiging van het procesrecht, hervorming van justitiële en juridische beroepen alsook van de rechtsbijstand.

....aangemoedigd en ondersteund op EU-niveau.

Dit hervormingsproces maakt deel uit van de structurele hervormingen die op EU-niveau worden aangemoedigd om Europa een stevige duw in de richting van economisch herstel te geven. Structurele hervormingen vormen samen met investeringen en budgettaire verantwoordelijkheid de drie pijlers van een geïntegreerde aanpak van het economische en sociale beleid van de EU in 2015. Structurele hervormingen ten behoeve van efficiënte rechtsstelsels leggen de grondslag voor een bedrijfs- en burgervriendelijk klimaat.

De EU heeft zich bij het vaststellen van de **landspecifieke aanbevelingen** op het gebied van justitie onder meer gebaseerd op de bevindingen van het scorebord 2014 en de beoordeling van elk van de betrokken lidstaten. Ingevolge een voorstel van de Commissie heeft de Raad aan twaalf lidstaten⁴ aanbevelingen gericht om, afhankelijk van het betrokken land, de

³ De gegevens zijn verzameld in samenwerking met de groep van contactpersonen inzake rechtsstelsels.

⁴ Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Bulgarije en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Bulgarije (2014/C 247/02); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Kroatië en met

onafhankelijkheid, de kwaliteit en/of de efficiëntie van hun rechtsstelsel te verbeteren. Van deze twaalf lidstaten waren er in 2013 reeds tien⁵ en in 2012 reeds zes⁶ aangewezen als lidstaten met problemen in verband met de werking van hun rechtsstelsel. De Commissie volgt de uitvoering van deze aanbevelingen nauwlettend in het kader van een dialoog met de nationale autoriteiten en de belanghebbenden in de betrokken lidstaten.

Ter ondersteuning van deze hervormingsinspanningen heeft de Commissie ook de **dialoog met de lidstaten** in het kader van haar *groep van contactpersonen inzake nationale justitiële stelsels*⁷ geïntensiveerd. Bij de discussies is gebruikgemaakt van de deskundigheid van de lidstaten⁸ en is informatie uitgewisseld over praktijken ter bevordering van de rechtsstelsels, zoals met name methodes voor kwaliteitsbeheer, het communicatiebeleid van gerechten, inspanningen om tot een uniforme toepassing van het EU-recht te komen, en de recente hervormingen om het rechtsstelsel beter en efficiënter te maken (bv. qua structuur). Van groot belang voor de kwaliteit van de justitiële hervormingen in de lidstaten zijn de inspanningen om de uitwisseling van beste praktijken te bevorderen.

De **Europese structuur- en investeringsfondsen** (ESI-fondsen)⁹ ondersteunen de inspanningen die lidstaten leveren om de werking van hun rechtsstelsels te verbeteren. Bij het

een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Kroatië (2014/C 247/10); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Ierland en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Ierland (2014/C 247/07); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Italië en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Italië (2014/C 247/11); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Letland en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Letland (2014/C 247/12); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Malta en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2014 van Malta (2014/C 247/16); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Polen en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Polen (2014/C 247/19); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Portugal en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2014 van Portugal (2014/C 247/20); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Roemenië en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2014 van Roemenië (2014/C 247/21); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Slowakije en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2014 van Slowakije (2014/C 247/23); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Slovenië en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2014 van Slovenië (2014/C 247/22); Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2014 over het nationale hervormingsprogramma 2014 van Spanje en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2014 van Spanje (2014/C 247/08).

⁵ BG, ES, HU, IT, LV, MT, PL, RO, SI en SK.

⁶ BG, IT, LV, PL, SI, SK.

⁷ In 2013 heeft de Commissie een groep van contactpersonen inzake nationale justitiële stelsels opgezet met het oog op de voorbereiding van het EU-scorebord voor justitie en ter bevordering van het uitwisselen van beste praktijken die de rechtsstelsels doeltreffender maken. Hiertoe is de lidstaten gevraagd om twee contactpersonen aan te wijzen: één voor het gerechtelijk apparaat en een voor het ministerie van Justitie. In 2014 en 2015 is deze informele groep geregeld bijeengekomen. Eén lidstaat heeft nog geen contactpersonen aangewezen en vier hebben wel iemand bij het ministerie van Justitie aangewezen, maar nog niet bij het gerechtelijk apparaat.

⁸ AT, BE, DE, IE, EL, HR, IT, LT, NL, PT en RO hebben binnen deze groep presentaties gewijd aan bepaalde aspecten van hun rechtsstelsel.

⁹ Verordening (EU) nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij en algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad (PB L 347 van 20.12.2013).

begin van de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020 is de Commissie met de lidstaten een intensieve dialoog aangegaan over het vaststellen van de strategische financieringsprioriteiten van de ESI-fondsen, om een nauwe band tussen beleid en financiering te bevorderen. Volgens de ontwerpen van de partnerschapsovereenkomsten is er voor de volgende programmeringsperiode in totaal bijna 5 miljard euro aan begrotingsmiddelen uitgetrokken voor investeringen in de institutionele capaciteit van de overheid. Van de twaalf lidstaten die in 2014 een landspecifieke aanbeveling hebben gekregen, merkten er elf justitie aan als prioritair terrein voor ondersteuning uit de ESI-fondsen. Justitie geniet ook prioriteit in de economische aanpassingsprogramma's voor Griekenland en Cyprus, die ESI-fondsen op dit gebied zullen gebruiken. De landspecifieke aanbevelingen, de landspecifieke beoordeling en de gegevens in het scorebord zijn de belangrijkste elementen waarop lidstaten zich baseren bij het vaststellen van hun financieringsprioriteiten.

Lidstaten die rechtsstelsels als een prioritair beleidsterrein hebben aangemerkt, zijn van plan de ESI-fondsen met name aan te wenden om het gerechtelijk apparaat doeltreffender te maken. Hoewel concrete activiteiten afhankelijk zullen zijn van de bijzondere behoeften van elke betrokken lidstaat, wordt duidelijk dat een aantal activiteiten door meerdere lidstaten wordt ontplooid, zoals de invoering van casemanagementsystemen, het gebruik van ICT in het gerecht, instrumenten voor toezicht en evaluatie, en opleidingsprogramma's voor rechters. De omvang van deze ondersteuning varieert tussen de lidstaten. Sommige lidstaten zijn voornemens een groot deel van hun rechtsstelsel te ondersteunen, andere zullen zich concentreren op slechts enkele gerechten, die voor bijzondere opgaven staan of voor een proefproject zijn geselecteerd. De Commissie benadrukte dat betrouwbare indicatoren van belang zijn om de efficiëntie van de ondersteuning te kunnen controleren en reikte richtsnoeren voor toezichtindicatoren aan, zoals die ook voor het scorebord worden gebruikt. Deze indicatoren zullen ervoor zorgen dat de lidstaten regelmatig verslag aan de Commissie uitbrengen over de bereikte resultaten. Deze gegevens zullen van nut zijn bij het evalueren van de EU-ondersteuning die wordt geboden om de rechtsstelsels van de lidstaten efficiënter te maken.

Wat is het EU-scorebord voor justitie?

Het EU-scorebord voor justitie is een informatie-instrument dat als doel heeft de EU en de lidstaten bij te staan in hun streven naar een meer doeltreffende justitie, door objectieve, betrouwbare en vergelijkbare gegevens te verstrekken over de kwaliteit, onafhankelijkheid en efficiëntie van rechtsstelsels in alle lidstaten.

Het scorebord draagt bij tot het inventariseren van mogelijke tekortkomingen, verbeteringen en goede praktijken. Het geeft historische tendensen weer in de werking van de nationale rechtsstelsels. Het bevat niet één enkele algemene rangschikking, maar wel een overzicht van de werking van alle rechtsstelsels op basis van verschillende indicatoren die van gemeenschappelijk belang zijn voor alle lidstaten.

Uit het scorebord spreekt geen voorkeur voor een bepaald soort rechtsstelsel en alle lidstaten worden gelijk behandeld. Snelheid, onafhankelijkheid, betaalbaarheid en gebruiksvriendelijke toegang zijn enkele essentiële parameters van een doeltreffend rechtsstelsel, ongeacht de vorm ervan of de rechtstraditie waarin het verankerd is.

Het scorebord 2015 is toegespitst op burgerlijke, handels- en bestuursrechtelijke rechtszaken. Het moet de lidstaten helpen bij het ontwikkelen van een bedrijfs- en burgersvriendelijk klimaat, waardoor er meer wordt geïnvesteerd en de interne markt dieper en eerlijker wordt. Het scorebord is een instrument dat in overleg met de lidstaten en het Europees Parlement wordt ontwikkeld om de essentiële parameters van een efficiënt rechtsstelsel vast te stellen. Het Europees Parlement heeft de Commissie opgeroepen om het toepassingsgebied van het scorebord geleidelijk uit te breiden. Inmiddels wordt hierover nagedacht.

Hoe levert het EU-scorebord voor justitie informatie voor het Europees Semester?

Het EU-scorebord voor justitie geeft informatie over de werking van rechtsstelsels en helpt de impact van rechtsstelsels te beoordelen. Wanneer de indicatoren van het scorebord wijzen op slechte prestaties, is steeds een grondigere analyse van de oorzaken van het resultaat vereist. Deze landspecifieke evaluatie wordt uitgevoerd in het kader van het Europees semester door middel van een bilaterale dialoog met de betrokken autoriteiten en belanghebbenden. Bij deze evaluatie wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van het rechtsstelsel en de context van de betrokken lidstaten. Dit kan ertoe leiden dat de Commissie aan de Raad *landspecifieke aanbevelingen* doet om justitiële stelsels te verbeteren¹⁰.

Wat is de methode van het EU-scorebord voor justitie?

Het scorebord maakt gebruik van verschillende informatiebronnen. Thans worden de meeste kwantitatieve gegevens verstrekt door de Commissie voor efficiëntie in justitie van de Raad van Europa (CEPEJ), waarmee de Commissie een overeenkomst heeft gesloten om een specifieke jaarlijkse studie uit te voeren¹¹. Deze gegevens zijn van 2013 en zijn door de lidstaten verstrekt overeenkomstig de CEPEJ-methodologie. Dit jaar zijn de gegevens specifiek voor de EU-lidstaten verzameld door de CEPEJ¹². De studie bevat ook landenfiches die meer context bieden en in samenhang met de cijfers moeten worden gelezen.

Voor het scorebord van 2015 heeft de Commissie ook een beroep gedaan op aanvullende informatiebronnen, namelijk Eurostat, de Wereldbank, het Economisch Wereldforum, de Europese justitiële netwerken (in het bijzonder het Europees netwerk van de Raden voor de rechtspraak, dat antwoorden gaf op een vragenlijst over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht) en de groep van contactpersonen inzake justitiële stelsels. Verder is informatie verkregen door middel van gegevensverzameling en veldonderzoek inzake de wijze waarop de nationale gerechten te werk gaan wanneer zij uitvoering geven aan het EU-recht op het gebied van mededinging, consumentenbescherming, het Gemeenschapsmerk en openbare aanbestedingen.

Hoe dragen efficiënte rechtsstelsels bij tot groei?

Efficiënte rechtsstelsels spelen in de hele bedrijfscyclus een belangrijke rol bij het herstellen van het vertrouwen. Als rechtsstelsels garanderen dat rechten en overeenkomsten naar behoren ten uitvoer worden gelegd, zijn kredietverleners eerder geneigd leningen te verstrekken, worden bedrijven weerhouden van opportunistisch gedrag, nemen de transactiekosten af en kunnen investeringen gemakkelijker naar innovatieve sectoren vloeien, die dikwijls steunen op immateriële activa (zoals intellectuele-eigendomsrechten). Als gerechten efficiënter werken, betreden meer ondernemers de markt en wordt de mededinging bevorderd. Uit onderzoek blijkt dat er een positief verband bestaat tussen de grootte van ondernemingen en de doeltreffendheid van rechtsstelsels, terwijl er een geringere stimulans om te investeren en aan te werven is wanneer de werking van het rechtsstelsel tekortkomingen vertoont. De impact van nationale rechtsstelsels op de economie wordt benadrukt door het Internationaal Monetair Fonds, de Europese Centrale Bank, de OESO, het Economisch Wereldforum en de Wereldbank¹³.

¹⁰ De redenen voor landspecifieke aanbevelingen worden door de Commissie uiteengezet in werkdocumenten van de diensten van de Commissie, die te vinden zijn op: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_nl.htm.

¹¹ Beschikbaar op: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/index_en.htm

¹² Om de twee jaar verzamelt de CEPEJ gegevens over de 47 lidstaten van de Raad van Europa (het laatste algemeen verslag van de CEPEJ werd in 2014 uitgebracht en betrof 2012). Op drie lidstaten na hebben alle de CEPEJ-vragenlijst voor het scorebord ingevuld.

¹³ Zie voor de economische impact van efficiënte rechtsstelsels het EU-scorebord voor justitie 2014, deel 'De doeltreffendheid van nationale rechtsstelsels als een structurele component van groei'; zie ook "The Economic Impact of Civil Justice Reforms", Europese Commissie, Economic Papers 530, september 2014.

2. INDICATOREN VAN HET EU-SCOREBORD VOOR JUSTITIE VAN 2015

Het scorebord 2015 is geëvolueerd. In deze derde editie van het scorebord wordt bij het inventariseren van mogelijke trends voorzichtig en genuanceerd te werk gegaan, aangezien de situatie sterk verschilt naargelang van de lidstaat en de indicator. Het scorebord 2015 bevat ook nieuwe indicatoren en meer gedetailleerde gegevens uit nieuwe informatiebronnen, bv. over de efficiëntie van gerechten op het gebied van openbare aanbestedingen en intellectuele-eigendomsrechten, het gebruik en de bevordering van alternatieve geschillenbeslechting, het gebruik van ICT voor procedures betreffende geringe vorderingen, het communicatiebeleid van gerechten, en de samenstelling en bevoegdheden van de Raden voor de rechtspraak. Ook bevat het, voor het eerst, gegevens over het aandeel vrouwelijke beroepsrechters, aangezien genderdiversiteit de kwaliteit van de rechtsstelsels kan verbeteren.

Efficiëntie van rechtsstelsels

Het scorebord van 2015 berust op dezelfde indicatoren voor de efficiëntie van procedures als voorheen: de duur van de procedures, het afhandelingspercentage en het aantal aanhangige zaken. Bovendien geeft het scorebord 2015 de resultaten weer van vier gegevensverzamelingen die gericht waren op het verschaffen van meer gedetailleerde gegevens over de lengte van juridische procedures op het gebied van het EU-mededingingsrecht, het consumentenrecht, Gemeenschapsmerken en openbare aanbestedingen. De efficiëntie van de rechtsstelsels op deze twee gebieden van het EU-recht is bijzonder belangrijk voor de economie.

Kwaliteit van rechtsstelsels

Net als de vorige edities is het scorebord 2015 gericht op factoren die de rechtsbedeling kunnen verbeteren, zoals opleiding, toezicht en evaluatie inzake activiteiten van het gerecht, het gebruik van tevredenheidsonderzoeken, budgettaire zaken en personele middelen. In het scorebord 2015 worden gegevens over de beschikbaarheid van ICT aangevuld en wordt grondiger onderzocht welke praktische toepassingen er kunnen worden gegeven aan elektronische hulpmiddelen. Bovendien heeft de samenwerking met de groep van contactpersonen inzake nationale rechtsstelsels nuttige kennis opgeleverd over de communicatiepraktijken van de gerechten en de concrete methoden die lidstaten gebruiken om methoden voor alternatieve geschillenbeslechting (ADR) te bevorderen. Voorts bevat het scorebord 2015 gegevens over rechtsbijstand en de verhouding tussen en mannen en vrouwen binnen het gerechtelijk apparaat.

Onafhankelijkheid van de rechterlijke macht

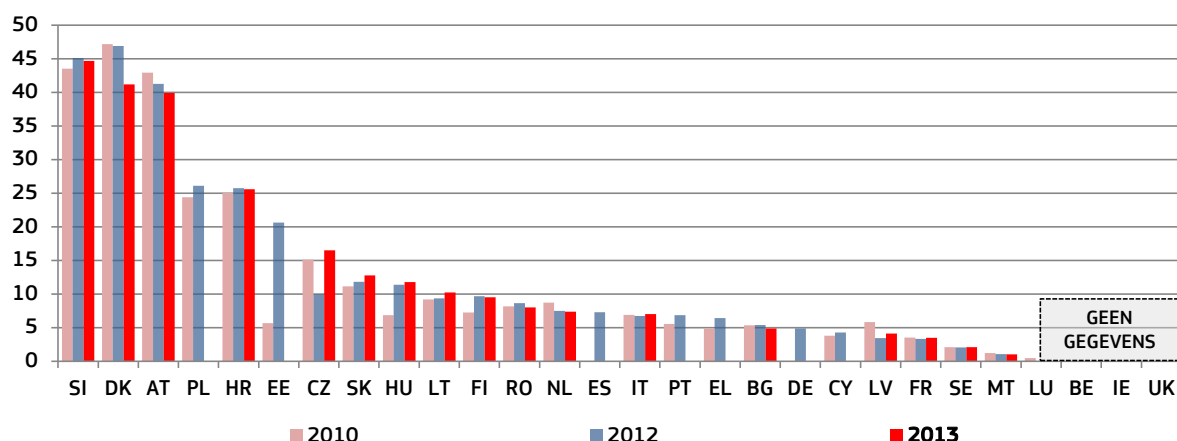
Het scorebord bevat gegevens over de perceptie van de onafhankelijkheid van het rechtsstelsel, zoals vastgesteld in het jaarlijkse Global Competitiveness Report van het Economisch Wereldforum. Het is van belang dat de rechter als onafhankelijk wordt gezien, omdat dit beeld van invloed kan zijn op investeringsbeslissingen. Nog belangrijker is echter dat de onafhankelijkheid van de rechter in een rechtsstelsel afdoende wordt beschermd via juridische waarborgen (structurele onafhankelijkheid). Het scorebord 2014 bood een eerste algemeen overzicht van de manier waarop de nationale rechtsstelsels zijn georganiseerd om de gerechtelijke onafhankelijkheid te beschermen in bepaalde situaties waarin die in het gedrang kan komen. Op het gebied van de structurele onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is de Commissie blijven samenwerken met de Europese justitiële netwerken, met name het Europees netwerk van de Raden voor de rechtspraak. Het scorebord 2015 bevat actuele informatie over de juridische waarborgen die vorig jaar zijn gepresenteerd alsmede een ruimer vergelijkend overzicht inzake structurele onafhankelijkheid. Daarbij gaat het met name om een vergelijking van de samenstelling en de belangrijkste bevoegdheden van de bestaande Raden voor de

rechtspraak in de EU, om informatie over welke tak van het staatsbestel de criteria vaststelt voor de vaststelling van de financiële middelen voor het gerechtelijk apparaat en om deze criteria zelf.

Context van de analyse

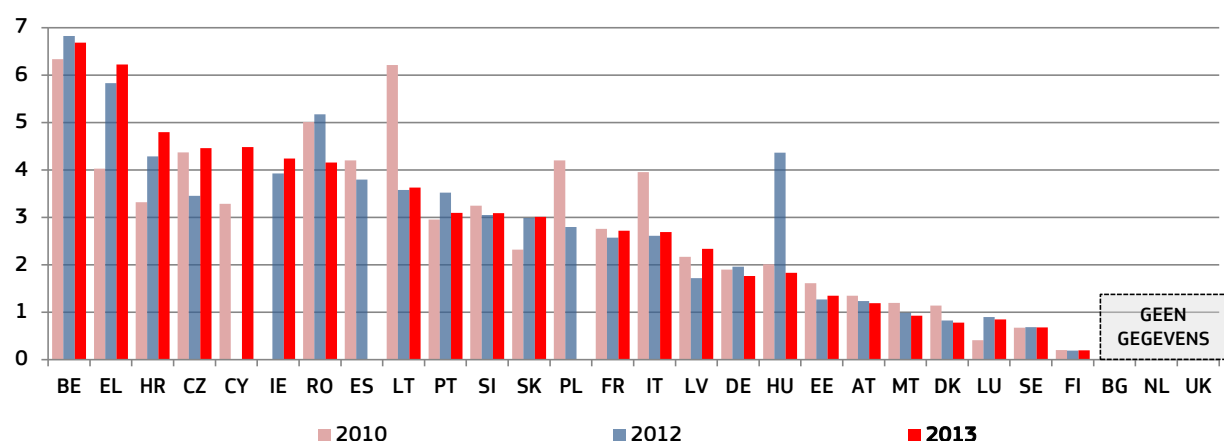
Efficiëntie, kwaliteit en onafhankelijkheid zijn de belangrijkste parameters voor het analyseren van de efficiëntie van rechtsstelsels. De gegevens over de werklast van gerechten in lidstaten bevatten belangrijke informatie over de context waarbinnen een rechtsstelsel functioneert (bv. taken van gerechten, procesbereidheid). Ongeacht de verschillen tussen de lidstaten, moet elk rechtsstelsel binnen een redelijke termijn het hoofd kunnen bieden aan de werklast en daarbij voldoen aan de verwachtingen inzake kwaliteit en onafhankelijkheid.

Grafiek 2: Aantal binnenkomende burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken per 100 inwoners* (eerste aanleg, 2010, 2012 en 2013) (bron: onderzoek CEPEJ)

* Deze grafiek heeft betrekking op alle litigieuze en niet-litigieuze burgerlijke en handelszaken, handhavingszaken, kadastrale zaken en bestuurszaken (litigieuze of niet-litigieuze) en andere niet-strafrechtelijke zaken. IT: de mogelijke verkeerde interpretatie van de vergelijking tussen 2010, 2012 en 2013 zou het gevolg kunnen zijn van een andere indeling van burgerrechtelijke zaken.

Grafiek 3: Aantal binnenkomende litigieuze burgerlijke en handelszaken per 100 inwoners* (eerste aanleg, 2010, 2012 en 2013) (bron: onderzoek CEPEJ)

* Litigieuze burgerlijke zaken (en handelszaken) betreffen volgens de CEPEJ-methodologie geschillen tussen partijen, bijvoorbeeld geschillen over overeenkomsten. Daartegenover staan niet-litigieuze burgerlijke zaken (en handelszaken), die niet-contentieuze procedures betreffen, zoals onbetwiste betalingsopdrachten. Handelszaken worden in sommige landen behandeld door speciale handelsgerichten, en in andere landen door de gewone (burgerlijke) gerechten. IT: de mogelijke verkeerde interpretatie van de vergelijking tussen 2010, 2012 en 2013 zou het gevolg kunnen zijn van een andere indeling van burgerrechtelijke zaken.

3. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN VAN HET EU-SCOREBORD VOOR JUSTITIE VAN 2015

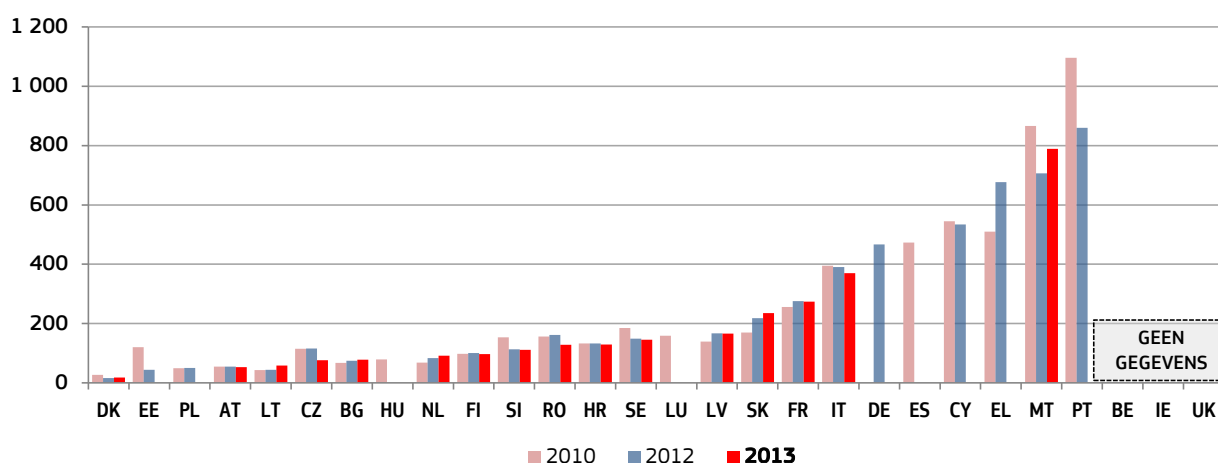
3.1 Doeltreffendheid van rechtsstelsels

Te laat recht doen is geen recht doen. Snelle beslissingen zijn essentieel voor ondernemingen en investeerders. Zij houden bij hun investeringsbeslissingen rekening met de mogelijkheid dat zij te maken krijgen met handels-, arbeids- of belastinggeschillen of insolventieprocedures. De efficiëntie waarmee in een rechtsstelsel van een lidstaat geschillen worden beslecht, is zeer belangrijk. Een overeenkomst inzake leveringen of diensten langs juridische weg afdwingen wordt bijvoorbeeld zeer duur naarmate het geschil langer aansleept, en wordt na zekere tijd zelfs zinloos, aangezien de kans om vergoed te worden via betalingen en boetes, afneemt.

3.1.1 Duur van de procedure

De duur van de procedure is de tijd (in dagen) die nodig is om een zaak voor de rechter te behandelen, met andere woorden, de tijd die de rechter nodig heeft om een uitspraak te doen in eerste aanleg. De indicator "beslissingstermijn" is het aantal niet-afgehandelde zaken gedeeld door het aantal afgehandelde zaken aan het einde van een jaar, vermenigvuldigd met 365 dagen¹⁴. Afgezien van grafieken 13 tot en met 17 hebben alle cijfers betrekking op procedures in eerste aanleg en worden, voor zover beschikbaar, gegevens over 2010 vergeleken met gegevens over 2012 en 2013¹⁵. Hoewel verschillende beroepsprocedures een belangrijke invloed kunnen hebben op de duur van een procedure, zou de doeltreffendheid van een rechtsstelsel al in eerste aanleg zichtbaar moeten zijn, aangezien dit een verplichte stap is voor iedereen die zich tot de rechter wendt.

Grafiek 4: Tijd die nodig is voor de behandeling van burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken* (eerste aanleg/in dagen) (bron: onderzoek CEPEJ¹⁶)

* Deze grafiek heeft betrekking op alle litigieuze en niet-litigieuze burgerlijke en handelszaken, handhavingszaken, kadastrale zaken, bestuurszaken (litigieuze of niet-litigieuze) en andere niet-strafrechtelijke

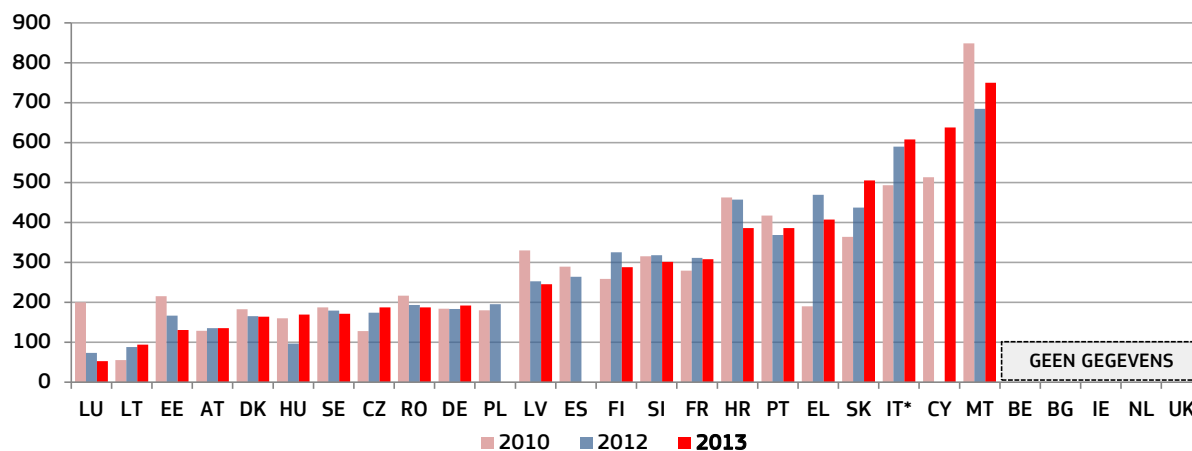
¹⁴ De duur van de procedure, het afhandelingspercentage en het aantal aanhangige zaken zijn standaard-indicatoren die door de CEPEJ zijn gedefinieerd. http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

¹⁵ De gegevens bevatten aanpassingen die de CEPEJ heeft aangebracht na de publicatie van haar onderzoek van 2013, die aan de Commissie zijn toegezonden.

¹⁶ Onderzoek inzake het functioneren van rechtsstelsels in de EU-lidstaten (2015), verricht voor de Commissie door het secretariaat van de CEPEJ. Beschikbaar op: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/index_nl.htm

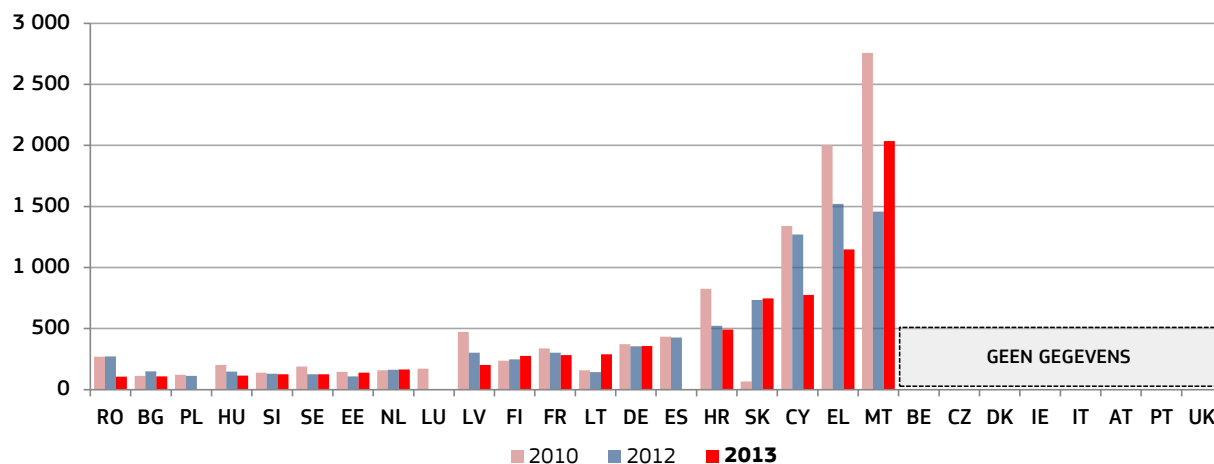
zaken. Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (CZ, EE, IT, CY, LV, HU en SI) of een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU).

Grafiek 5: Tijd die nodig is voor de behandeling van litigieuze burgerlijke en handelszaken* (eerste aanleg/in dagen) (bron: onderzoek CEPEJ)

* Litigieuze burgerlijke zaken (en handelszaken) betreffen volgens de CEPEJ-methodologie geschillen tussen partijen, bijvoorbeeld geschillen over overeenkomsten. Daartegenover staan niet-litigieuze burgerlijke zaken (en handelszaken), die niet-contentieuze procedures betreffen, zoals onbetwiste betalingsopdrachten. Handelszaken worden in sommige landen behandeld door speciale handelsgerichten, en in andere landen door de gewone (burgerlijke) gerechten. Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (CZ, EE, IT, CY, LV, HU en SI) of een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). NL gaf een beslissingstermijn op die op meting berust, maar deze is niet berekend door de CEPEJ.

Grafiek 6: Tijd die nodig is voor de behandeling van bestuurszaken* (eerste aanleg/in dagen) (bron: onderzoek CEPEJ)

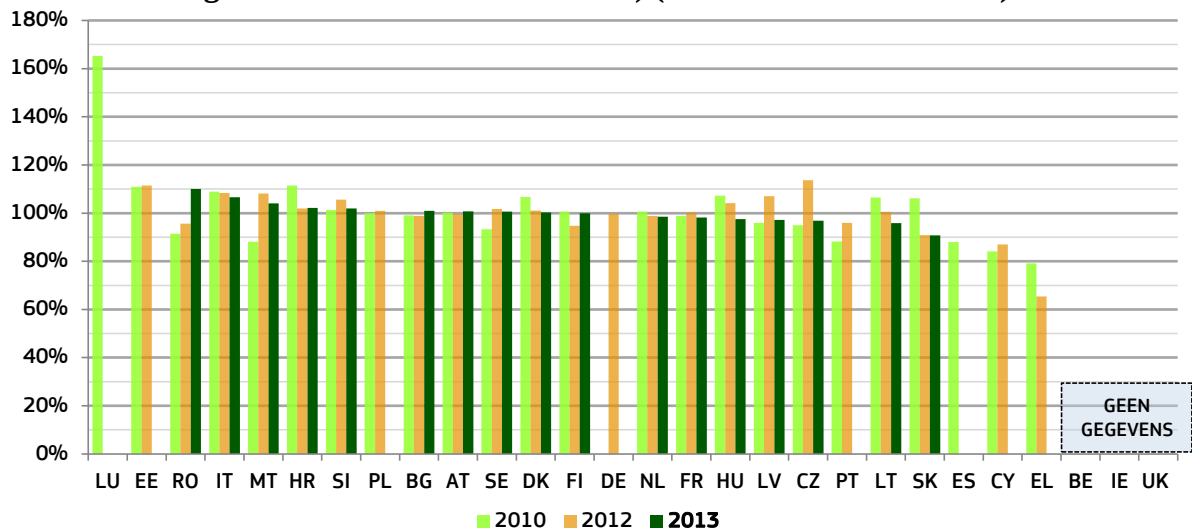

* Bestuurszaken betreffen volgens de CEPEJ-methodologie geschillen tussen burgers en lokale, regionale of nationale autoriteiten. Bestuurszaken worden in sommige landen behandeld door speciale administratieve gerechten, en in andere landen door gewone (burgerlijke) gerechten. Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (HU) of het bestuursrechtelijke rechtsstelsel te hebben gereorganiseerd (HR) dan wel een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). In LT zouden variaties wellicht zijn toe te schrijven aan veranderingen in binnenkomende zaken.

3.1.2 Afhandelingspercentage

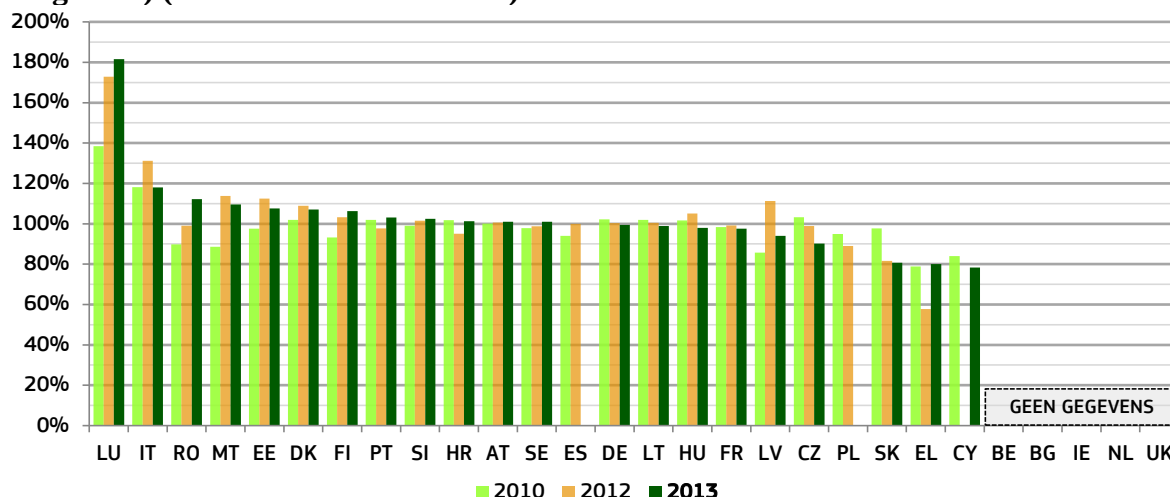
Het afhandelingspercentage is de verhouding van het aantal afgehandelde zaken tot het aantal binnenvallende zaken. Het drukt uit in hoeverre gerechtelijke tred houdt met het aantal binnenvallende zaken. De duur van de procedures hangt af van de snelheid waarmee de gerechten de zaken kunnen behandelen, het "afhandelingspercentage", en van het aantal zaken waarin nog een uitspraak moet worden gedaan, de "aanhangige zaken". Wanneer het afhandelingspercentage ongeveer 100% of meer bedraagt, betekent dit dat het rechtssysteem ten minste evenveel zaken kan behandelen als er binnenvallen. Ligt het afhandelingspercentage onder de 100%, dan komen er meer zaken binnen dan er worden behandeld. De niet-afgehandelde zaken aan het einde van het jaar vormen dan de aanhangige zaken. Wanneer een dergelijke situatie enkele jaren aanhoudt, kan dit wijzen op een meer systematisch probleem, aangezien de oplopende achterstand de werklast van de rechterlijke instanties verder verhoogt, waardoor de procedures nog langer duren.

Grafiek 7: Afhandelingspercentage burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken (eerste aanleg/in % – waarden boven 100 % geven aan dat meer zaken worden afgehandeld dan er binnenvallen, terwijl waarden onder 100 % aangeven dat er minder zaken worden afgehandeld dan er binnenvallen) (bron: onderzoek CEPEJ)

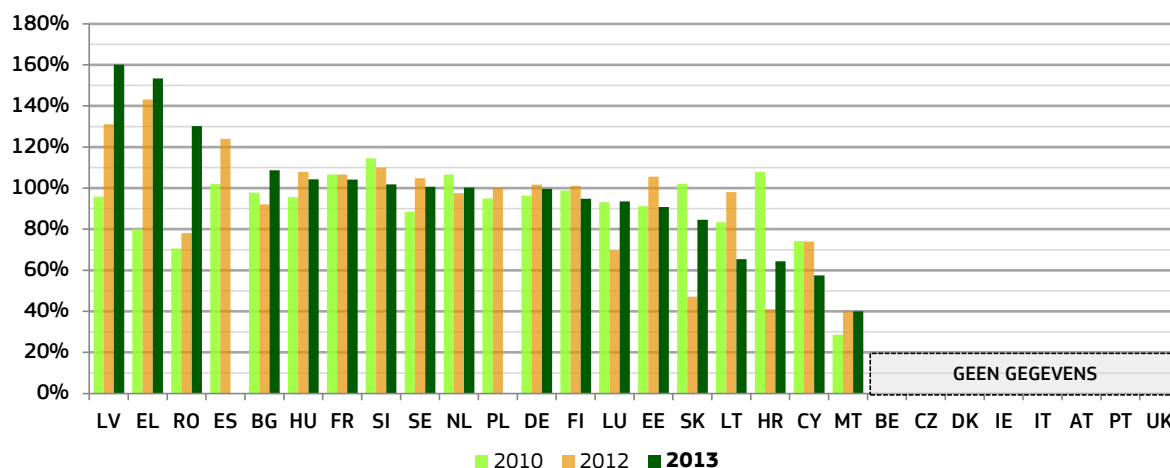
* Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (CZ, EE, IT, CY, LV, HU en SI) of een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). In LT en SK zouden variaties wellicht zijn toe te schrijven aan veranderingen in binnenvallende zaken. In LV zouden bepaalde variaties wellicht zijn toe te schrijven aan externe en interne factoren, zoals nieuwe insolventieprocedures.

Grafiek 8: Afhandelingspercentage litigieuze burgerlijke en handelszaken (eerste aanleg/in %) (bron: onderzoek CEPEJ)

* Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (CZ, EE, IT, CY, LV, HU en SI) of een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). NL gaf een beslissingstermijn op die op meting berust, maar deze is niet berekend door de CEPEJ.

Grafiek 9: Afhandelingspercentage bestuurszaken* (eerste aanleg/in %) (bron: onderzoek CEPEJ)

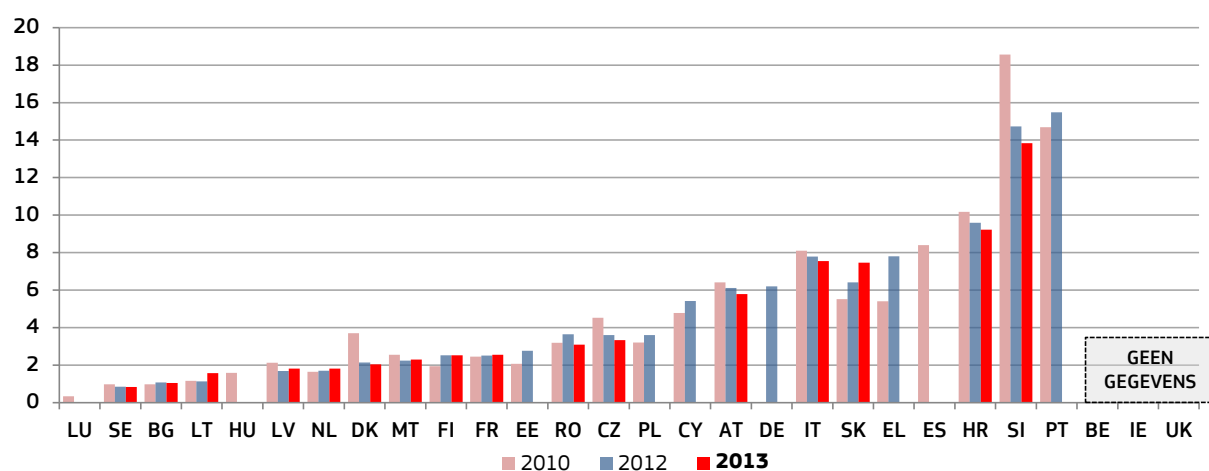

* Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (HU) of het bestuursrechtelijke rechtsstelsel te hebben gereorganiseerd (HR) dan wel een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). In LT zouden variaties wellicht zijn toe te schrijven aan veranderingen in binnenkomende zaken.

3.1.3 Aanhangige zaken

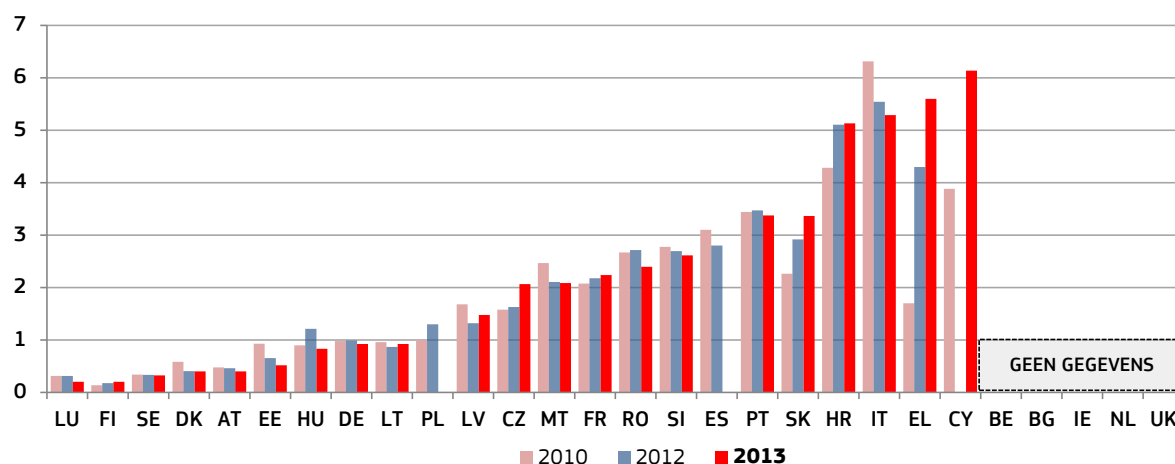
Het aantal aanhangige zaken is het aantal zaken dat aan het eind van een periode nog niet is afgehandeld. Dit is ook van invloed op de beslissingstermijn. Derhalve zijn, om de duur van de procedures te verkorten, maatregelen nodig om het aantal aanhangige zaken te verminderen.

Grafiek 10: Aantal aanhangige burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken* (eerste aanleg/per 100 inwoners) (bron: onderzoek CEPEJ)

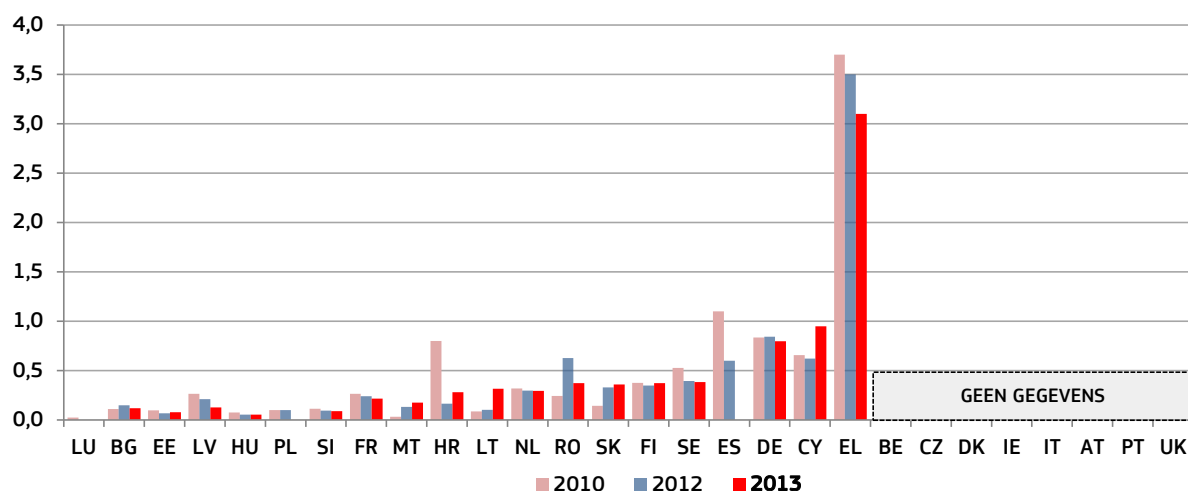
* Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (CZ, EE, IT, CY, LV, HU en SI) of een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). In LT en SK zouden variaties wellicht zijn toe te schrijven aan veranderingen in binnenkomende zaken. In DK zou de afname van het aantal aanhangige zaken wellicht het gevolg zijn van de digitalisering van het kadaster.

Grafiek 11: Aantal aanhangige litigieuze burgerlijke en handelszaken (eerste aanleg/per 100 inwoners) (bron: onderzoek CEPEJ)

* Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (CZ, EE, IT, CY, LV, HU en SI) of een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). In EL, LT en SK zouden variaties wellicht zijn toe te schrijven aan veranderingen in binnenkomende zaken.

Grafiek 12: Aantal aanhangige bestuurszaken (eerste aanleg/per 100 inwoners) (bron: onderzoek CEPEJ)

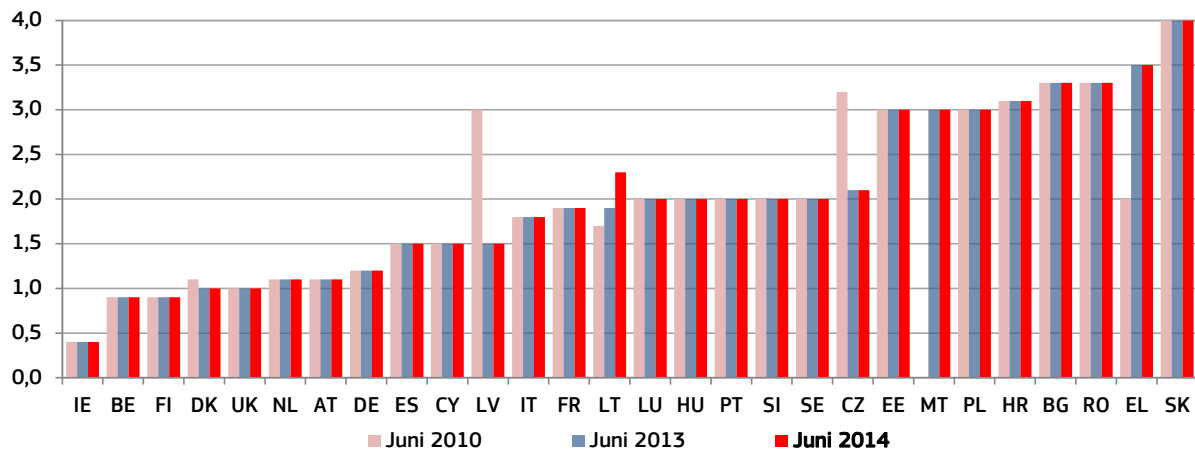
* Bij vergelijkingen is voorzichtigheid geboden, aangezien bepaalde lidstaten meldden het verzamelen of rubriceren van gegevens anders te hebben aangepakt (HU) of het bestuursrechtelijke stelsel te hebben gereorganiseerd (HR) dan wel een voorbehoud maakten ten aanzien van de volledigheid van gegevens, omdat wellicht niet alle deelstaten of gerechten waren meegeteld (DE en LU). In LT en SK zouden variaties wellicht zijn toe te schrijven aan veranderingen in binnenkomende zaken.

3.1.4 Efficiëntie op specifieke gebieden

Als aanvulling op de algemene gegevens over burgerlijke, handels- en bestuurszaken bevat het scorebord voor 2015 informatie over de gemiddelde duur van procedures op bepaalde gebieden die van belang zijn voor het bedrijfsklimaat. De huidige systemen voor gegevensverzameling in de lidstaten verschaffen niet altijd gegevens over specifieke rechtsgebieden. Aangezien op grond van deze gegevens een scherper beeld kan worden gevormd van de efficiëntie van de

rechtsstelsels in de lidstaten, is voor dit scorebord met name gekeken naar insolventie¹⁷, mededingingsrecht, consumentenrecht, intellectuele-eigendomsrechten en openbare aanbestedingen.

Grafiek 13: Tijd die nodig is voor de behandeling van insolventiezaken* (in jaren) (bron: Wereldbank: Doing Business)

* Termijn voor de schuldeisers om hun vorderingen te innen. De termijn loopt vanaf het moment dat de onderneming in gebreke blijft tot de betaling van een deel of het geheel van het aan de bank te betalen bedrag. Mogelijke vertragingsopties, zoals het aantekenen van dilatoire beroepen of verzoeken om verlenging, zijn in aanmerking genomen. De gegevens zijn verkregen via enquêtes die werden voorgelegd aan lokale insolventiedeskundigen, en gecontroleerd in een studie van wet- en regelgeving en aan de hand van openbare informatie over faillissementssystemen.

De onderstaande gegevens hebben betrekking op de toepassing die de nationale gerechten geven aan het EU-recht en met name aan het **consumenten- en mededingingsrecht, het Gemeenschapsmerk en de regels inzake openbare aanbestedingen**¹⁸. Deze gegevens maken duidelijk in hoeverre de nationale gerechten op deze gebieden efficiënt te werk gaan bij het toepassen van het EU-recht. Er wordt informatie verstrekt over het gemiddelde aantal dagen dat de rechter in eerste en tweede aanleg nodig heeft om tot een uitspraak te komen in zaken die betrekking hebben op deze specifieke gebieden.

De gegevens zijn aan zeer uiteenlopende bronnen ontleend. De gemiddelde duur van zaken op het gebied van het mededingings- en het consumentenrecht van de EU is vastgesteld in samenwerking met Europese netwerken van nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de handhaving van deze onderdelen van de EU-wetgeving¹⁹. Gegevens over het Gemeenschapsmerk zijn vergaard bij de leden van het Europees Waarnemingscentrum voor inbreuk op intellectuele-eigendomsrechten, die zich hebben gebaseerd op specifieke statistieken – voor zover beschikbaar – of op representatieve steekproeven van zaken. De gegevens over openbare aanbestedingen zijn verzameld in het kader van een proefsgewijze gegevensvergaring waartoe de Europese Commissie opdracht had gegeven. Gezien de

¹⁷ Zie ook *Bankruptcy and second chance for honest bankrupt entrepreneurs*, een onderzoek verricht in opdracht van directoraat-generaal Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf, beschikbaar op: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=7962&lang=en

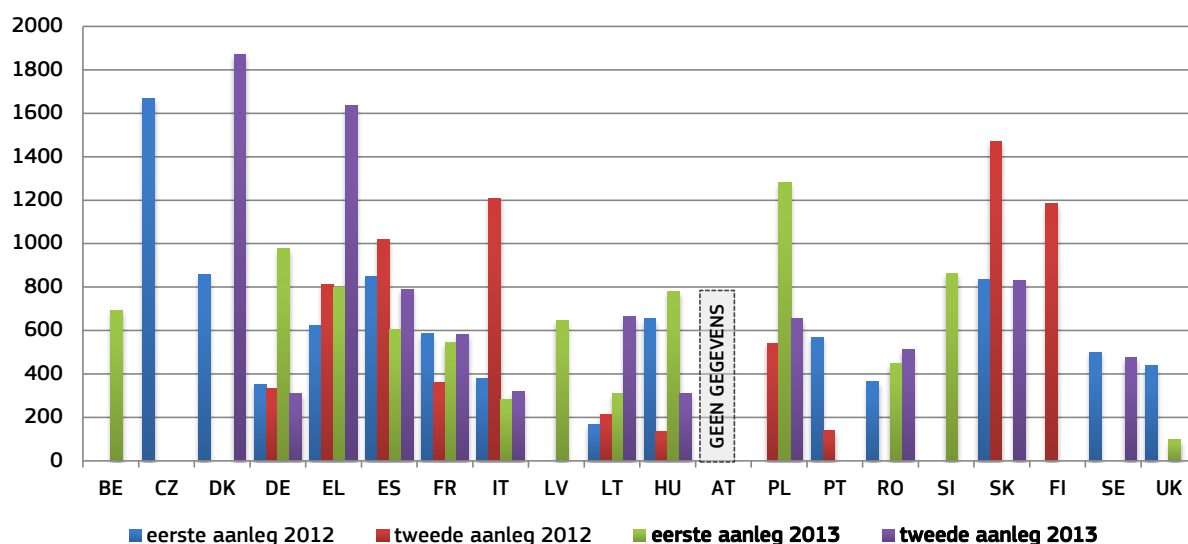
¹⁸ De specifieke aard van de onderzochte situaties verklaart waarom het niet altijd mogelijk is gebleken om alle EU-lidstaten in de grafieken op te nemen, aangezien over bepaalde soorten zaken in een aantal lidstaten geen informatie kon worden verzameld.

¹⁹ In de gevallen van rechterlijke toetsing waarover gegevens zijn verzameld, waren deze instanties partij in de procedure.

verschillen in de manier waarop de gegevens met betrekking tot deze instanties worden weergegeven, worden de lidstaten alfabetisch gerangschikt volgens hun originele taal.

Het **mededingingsrecht** moedigt efficiëntie en innovatie aan en zorgt voor lagere prijzen. Voor het bedrijfsklimaat is het van wezenlijk belang dat deze regels doeltreffend worden gehandhaafd. Gemiddeld duurt rechterlijke toetsing in mededingingszaken in eerste aanleg ongeveer even lang als de gemiddelde beslissingstermijn in bestuurszaken en lijkt er meer tijd mee gemoeid te zijn dan bij burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken. In bepaalde lidstaten zijn echter zaken geconstateerd waarvan de behandeling beduidend meer tijd vergt²⁰. Dit verschil kan in bepaalde gevallen te wijten zijn aan de complexiteit van dit soort gespecialiseerde geschillenbeslechting. Uit de onderstaande grafiek blijkt ook dat in verscheidene lidstaten de duur van de rechterlijke toetsing in eerste en tweede aanleg aanzienlijk verschilt. In veel lidstaten is er met de behandeling van zaken in tweede aanleg vaak meer tijd gemoeid dan met de behandeling in eerste aanleg.

Grafiek 14: Tijd die nodig is om de rechterlijke toetsing van besluiten van nationale mededingingsautoriteiten op grond van de artikelen 101 en 102 VWEU te behandelen* (in dagen) (bron: proefsgewijze gegevensvergaring van de Europese Commissie in samenwerking met het Europees Concurrentienetwerk)

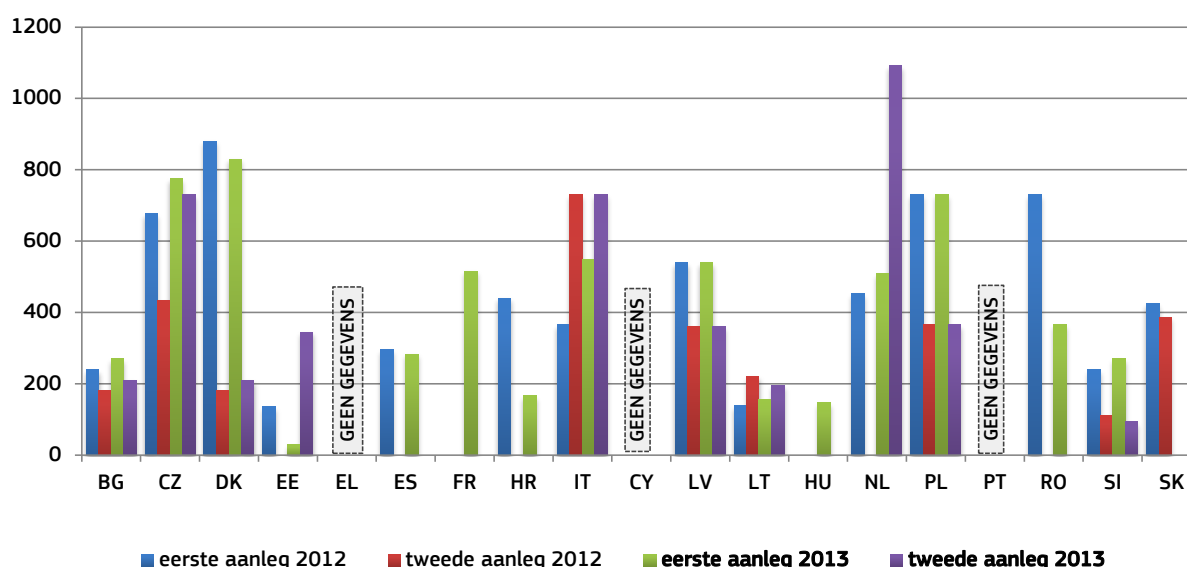
* Er werden in deze periode geen gevallen geconstateerd in BG, EE, IE, HR, CY, LU, MT en NL. De berekening van de gemiddelde duur vond plaats op basis van een proefsgewijze gegevensvergaring waarbij alle zaken zijn geïnventariseerd waarin beroep werd aangetekend tegen besluiten van nationale mededingingsautoriteiten op grond van de artikelen 101 en 102 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en waarin tussen 2012 en 2013 rechterlijke beslissingen ten gronde werden gegeven. De cijfers betreffen de eerste en tweede aanleg. Voor dit scenario van rechterlijke toetsing kent AT geen tweede aanleg en in SI bestaat deze mogelijkheid pas sinds augustus 2013.

Voor echte **consumentenbescherming** moeten de gerechten die recht wijzen inzake de toepassing van regelgeving inzake consumentenbescherming, doeltreffend te werk gaan. Het scorebord 2015 geeft weer hoeveel tijd er in de lidstaten gemoeid is met de behandeling van

²⁰ Het aantal relevante gevallen van rechterlijke toetsing verschilt per lidstaat. In sommige gevallen (BE, CZ, DK, IT, PL en SK) is het aantal relevante zaken zo beperkt, dat het gemiddelde door één bijzonder langdurige zaak aanzienlijk kan oplopen. In ES wordt bij het berekenen van de duur van zaken in tweede aanleg ook rekening gehouden met hogere voorzieningen wegens schending van een grondrecht, waarvan de behandeling doorgaans minder tijd in beslag neemt.

een beroep tegen een besluit van mededingingsautoriteiten op grond van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken, de richtlijn oneerlijke bedingen en de richtlijn verkoop van en garanties voor consumptiegoederen. Hoewel de gemiddelde behandelingstermijn voor de rechterlijke toetsing van consumentenzaken in eerste aanleg langer is dan de gemiddelde termijn voor burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken, is het verschil over het algemeen kleiner dan bij mededingingszaken.

Grafiek 15: Tijd die nodig is om beroepen tegen beslissingen van autoriteiten voor consumentenbescherming te behandelen (in dagen) (bron: proefsgewijze gegevensvergaring van de Europese Commissie in samenwerking met het Europees Concurrentienetwerk)

* Het scenario waarop dit cijfer betrekking heeft, is niet van toepassing op BE, LU, AT, FI, SE en UK, aangezien bepaalde autoriteiten voor consumentenbescherming niet bevoegd zijn een inbreuk op deze regels vast te stellen. In DE, IE en MT waren er in deze periode geen relevante zaken. In FR wordt zelden beroep ingesteld. De gemiddelde duur is berekend op basis van steekproeven van zaken waarin een beslissing waarbij een autoriteit voor consumentenbescherming toepassing geeft aan de richtlijn oneerlijke bedingen, de richtlijn verkoop op afstand, de richtlijn verkoop van en garanties voor consumptiegoederen, de richtlijn oneerlijke handelspraktijken of de nationale uitvoeringsbepalingen van deze richtlijnen, rechterlijk is getoetst en waarin tussen 2012 en 2013 een beslissing werd gegeven. De omvang van de steekproeven verschilt per lidstaat²¹.

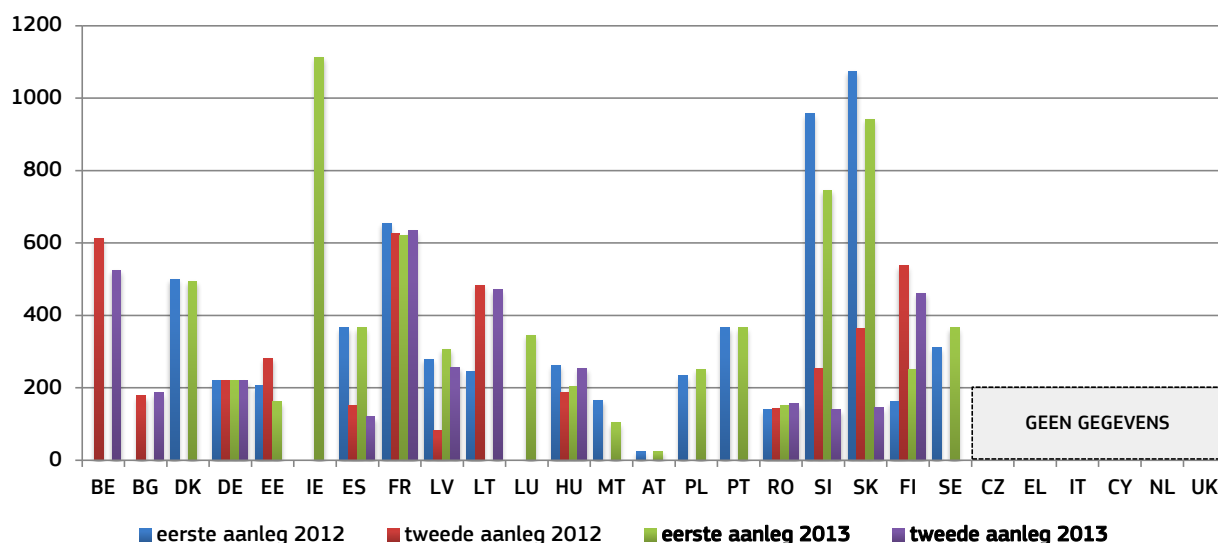
Groei in meer innoverende sectoren, met name die welke steunen op immateriële activa zoals intellectuele-eigendomsrechten, is afhankelijk van een goed werkend rechtshandhavingssysteem²². Derhalve bevat het scorebord dit jaar specifieke gegevens over de tijd die nationale rechters gemiddeld in eerste en tweede aanleg nodig hebben voor zaken die betrekking hebben op inbreuk op een **Gemeenschapsmerk**. Op een aantal uitzonderingen na wijken deze termijnen

²¹ Over het algemeen hebben de gegevens geen betrekking op financiële diensten en producten. In CZ zijn gegevens verzameld bij de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de richtlijn oneerlijke handelspraktijken. In DK, EE, FR, HR, NL, SI en SK is het aantal relevante zaken zo beperkt, dat het gemiddelde door één bijzonder langdurige zaak aanzienlijk kan oplopen. Voor ES betreffen de gegevens niet alle autonome gemeenschappen. De gegevens van IT, PL en RO zijn gebaseerd op een raming van de autoriteit voor consumentenbescherming.

²² Zie bijvoorbeeld "What makes civil justice effective?", beleidsnota's van de Afdeling economische zaken van de OESO, nr. 18 juni 2013 en "The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics", werkdocument nr. 1060 van de Afdeling economische zaken van de OESO.

minder af van de gemiddelde duur van burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken dan in de twee soorten zaken die hierboven worden beschreven.

Grafiek 16: Tijd die nodig is om zaken te behandelen die betrekking hebben op inbreuk op een Gemeenschapsmerk* (in dagen) (bron: proefsgewijze gegevensvergaring van de Europese Commissie in samenwerking met het Europees Waarnemingscentrum voor inbreuk op intellectuele-eigendomsrechten)

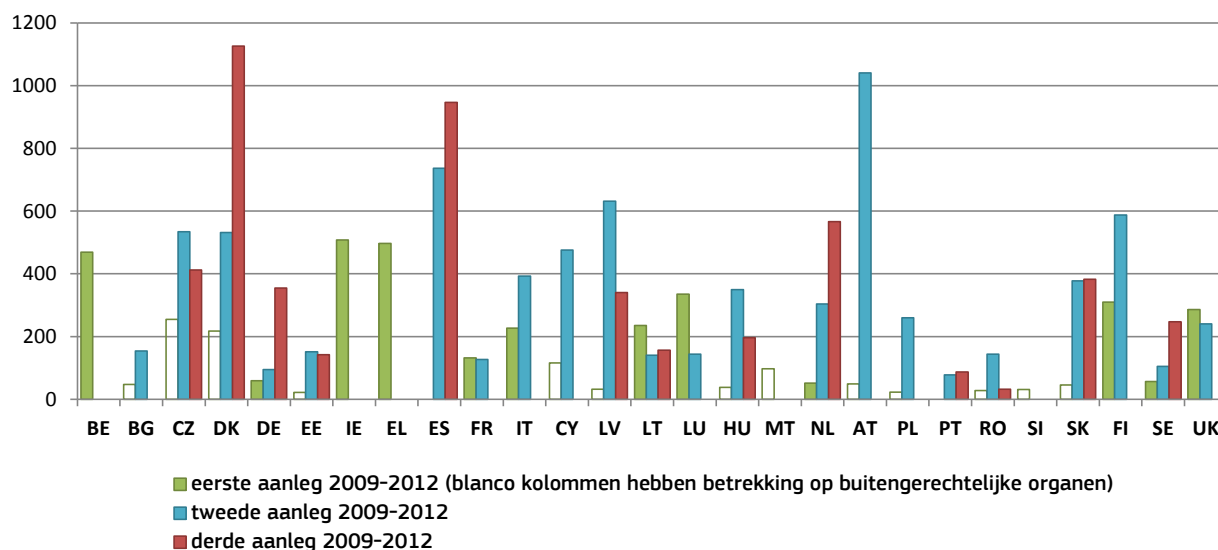

* In HR zijn geen zaken geconstateerd. De duur is berekend op basis van steekproeven van zaken die betrekking hadden op inbreuken op het Gemeenschapsmerk en waarin in 2012 en 2013 beslissingen werden gegeven. De zaken uit de steekproef zijn verzameld door leden van het Europees Waarnemingscentrum voor inbreuk op intellectuele-eigendomsrechten²³. Waar er statistieken over de duur van deze zaken beschikbaar waren, is geen gebruik gemaakt van steekproeven van zaken.

Ten slotte zijn er voor het scorebord ook gegevens verzameld over de tijd die gemoeid is met de behandeling van zaken die met **overheidsopdrachten** verband houden. De regels inzake overheidsopdrachten waarborgen dat overheidsopdrachten op een open, billijke en transparante manier worden gegund. De onderstaande tabel bevat gegevens over de rechterlijke toetsing in eerste, tweede en derde aanleg in zaken waarin de nationale rechter een besluit neemt naar aanleiding van een beroep dat is aangetekend vóórdat de overeenkomst wordt gesloten. De verstrekte gegevens hebben betrekking op de jaren 2009-2012. De grafiek wijst uit dat wanneer buitengerechterlijke instanties een besluit nemen in eerste aanleg (een mogelijkheid waarin de richtlijn betreffende beroepsmogelijkheden in verband met overheidsopdrachten voorziet), de betrokken procedures in de regel minder lang duren dan die van rechterlijke organen. Hoewel beroep in eerste aanleg goed lijkt te werken, is er met de latere beroepsmogelijkheden meer tijd gemoeid.

²³ De omvang van de steekproeven verschilt per lidstaat. De statistische gegevens voor DK hebben ook betrekking op zaken waarin de zee- en handelsrechtbank toepassing geeft aan het nationale merkenrecht. DE heeft geen specifieke statistieken over zaken betreffende het Gemeenschapsmerk, aangezien de statistieken worden verzameld over alle zaken die betrekking hebben op industriële eigendom. De verstrekte cijfers berusten op ramingen van gerechten. In SK wordt onder "tweede aanleg" voor 2012 het hooggerechtshof verstaan en voor 2013 de zaken die zijn gehoord voor de districtsrechtbank van Bratislava. In bepaalde lidstaten (EE, LT, LU, HU, FI en in SI voor tweede aanleg) is het aantal relevante zaken beperkt. In IE was er in deze periode slechts één relevante zaak.

Grafiek 17: Tijd die nodig is om zaken te behandelen waarbij regels inzake overheidsopdrachten worden toegepast* (in dagen) (bron: proefonderzoek²⁴)

* De gemiddelde duur is berekend op basis van steekproeven van zaken die betrekking hadden op beroepsmogelijkheden waarin de richtlijn betreffende beroepsmogelijkheden in verband met overheidsopdrachten voorziet en waarin in 2009 en 2012 beslissingen werden gegeven. In de lidstaten waar over een beroep in eerste aanleg wordt beslist door een buitengerechtelijk orgaan (BG, CZ, DK, EE, ES, CY, LV, HU, MT, AT tot 2014, PL, RO, SI en SK), zijn de gegevens over dit orgaan weergegeven in wit. Het onderzoek had geen betrekking op HR, dat in juli 2013 tot de EU is toegetreden²⁵. De gemiddelde duur kon niet worden vastgesteld voor de eerste aanleg in ES en PT en evenmin voor de tweede aanleg in IE en MT.

Voor het scorebord 2015 is initieel onderzoek²⁶ verricht om een beeld te krijgen van de **tenuitvoerlegging en de tijd die verstrijkt voordat aan een vordering voldaan is**. Aangezien de bronnen met vergelijkbare gegevens over de duur van de tenuitvoerlegging bijzonder schaars zijn, is een passende methode ontwikkeld. Dit heeft een aanpak opgeleverd die gericht is op het verzamelen van een representatieve steekproef van gegevens over het tijdsverloop tussen het moment dat een definitieve rechterlijke beslissing wordt gegeven, het moment waarop de bankrekening van de verweerder wordt geblokkeerd en het moment waarop de geblokkeerde middelen daadwerkelijk worden ingevorderd. Er is op verschillende geografische plaatsen uitgebreid contact geweest met betrokken partijen, zoals rechters en deurwaarders, teneinde de geschiktheid van de gebruikte onderzoeksmethode te staven. De gegevens zijn schaars, maar er is wel enige informatie verstrekt over de duur van de procedures van tenuitvoerlegging. Zo wijst het onderzoek uit dat er in Italië 136 dagen verstrijken tussen de definitieve rechterlijke beslissing en de invordering van de activa; daarbij inbegrepen zijn 23 dagen tussen de rechterlijke beslissing en het blokkeren van de bankrekening. Uit de

²⁴ *Economic efficiency and legal effectiveness of review and remedies procedures for public contracts*, onderzoek door Europe Economics in opdracht van DG Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf, beschikbaar op: http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/modernising-rules/evaluation/index_en.htm

²⁵ Voor HR zijn gegevens beschikbaar op de webpagina van de Kroatische staatscommissie voor toezicht op overheidsopdrachten (in de jaarverslagen).

²⁶ *Case study on the functioning of enforcement proceedings relating to judicial decision in Member States*, Matrix, onderzoek in opdracht van de Europese Commissie (DG Justitie en Consumentenzaken), beschikbaar op http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/index_nl.htm

gegevens over Finland blijkt dat de bankrekening gemiddeld 21 dagen na de rechterlijke beslissing wordt geblokkeerd.

Conclusies over de doeltreffendheid van rechtsstelsels

- **De derde editie van het EU-scorebord voor justitie beoogt mogelijke trends in kaart te brengen²⁷.** Daarbij is een voorzichtige en genuanceerde aanpak geboden. Het beeld hangt sterk af van de betrokken lidstaat en indicator²⁸. Ook zijn gegevens niet altijd beschikbaar voor alle lidstaten en voor de drie onderzochte jaren. Het kost tijd voordat hervormingen op justitiegebied vrucht afwerpen. Aangezien het scorebord regelmatig wordt opgesteld, zal duidelijk worden welke vooruitgang er is geboekt.
- **Voor de lidstaten waarvoor gegevens beschikbaar zijn, kan wat betreft de efficiëntie van de justitiële stelsels over het algemeen enige verbetering worden geconstateerd.** Gedurende de onderzochte jaren²⁹ lijken er **meer lidstaten een positieve dan een negatieve trend te vertonen waar het gaat om de beslissingstermijn en het afhandelingspercentage voor litigieuze burgerlijke en handelszaken en bestuurszaken.** Voor aanhangige zaken kan er geen duidelijke gemeenschappelijke trend in enige richting worden onderscheiden, uitgezonderd een gestage afname van het aantal aanhangige burgerlijke, handels-, bestuurs- en andere zaken.
- **Bij de lidstaten met specifieke problemen lijken de meeste trends positief te zijn, een enkele uitzondering daargelaten.** In bepaalde lidstaten die aan ambitieuze hervormingen werken³⁰, zijn er positieve tekenen die de betrokken landen zouden moeten inspireren om vastberaden door te gaan op de ingeslagen weg.
- **De voorbeelden van proefsgewijze gegevensvergaring lijken erop te wijzen dat de prestaties van gerechten variëren naargelang van het betrokken rechtsgebied.** Zo kan op bepaalde gebieden waar nationale rechters als rechter van de Unie optreden, zoals mededingingsrecht en consumentenbeschermingsrecht, met het beslechten van een geschil meer tijd gemoeid zijn dan op het bredere gebied van burgerlijke, handels- en bestuurszaken. Daarentegen behandelen lidstaten zaken op het gebied van overheidsopdrachten binnen kortere termijnen.
- **Deze gegevens over specifieke rechtsgebieden duiden ook op verschillen tussen de behandeling in eerste en tweede aanleg.** Wat de duur van de procedures betreft kan er binnen de EU echter geen gemeenschappelijke trend voor eerste en tweede aanleg worden geïdentificeerd.

²⁷ Uit de drie scoreborden kunnen heel verschillende trends worden afgeleid. Zo kunnen veranderingen in de duur van procedures uiteenlopen van 10 dagen (of minder) tot 100 dagen (of meer).

²⁸ Zie voor meer details over de variaties met name de landenfiches in het onderzoek inzake het functioneren van rechtsstelsels in de EU-lidstaten (2015), verricht voor de Commissie door het secretariaat van de CEPEJ.

²⁹ NL, 2010, 2012 en 2013.

³⁰ Bv. EL.